

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum videntes Deum per essentiam omnia in Deo videant. artic. 8.
disput. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

ad Romanos 3. dum ait : *Quod vident quis, quid sperant? se scilicet visurum & per visionem consequitur.* Quare Paulus, dum iuxta Augustinum & D. Thomam, in transitu vidit diuinam essentiam, non fuit simpliciter comprehensor, sed viator.

Comprehensio in seipsum non potest.

Altero modo accipitur comprehensio pro inclusione. Quoniam verò qui rem perfectè cognoscit, hoc est, quantum ex se est nota cognosci, eam quasi complecti & includere cognitione videtur: per metaphoram, qui rem cognoscit, quantum de se est apta cognosci, dicitur eam comprehendere: qui verò inferiori aliquo genere cognitionis eam cognoscit, non dicitur illam comprehendere. Vnde Augustinus 12. de Ciuitate Dei 18. ait : *Quidquid scientiã comprehenditur scientis cognitione finitur.* Quod non est intelligendum positiuè, vt ipsemet Augustinus eo in loco satis explicat, & Durandus in 3. q. 1. 4. q. 1. atque Scotus ibidem ad secundum adnotarunt, quasi necesse sit, vt cognoscens pertinet ad finem rei cognoscendã: sic enim Deus non diceretur comprehendere seipsum, cum sine & termino entitatis ac perfectionis careat, eò quòd sit infinitus: sed intelligendum est negatiuè, ita vt entitas & perfectio obiecti non excedat cognitionem, sed tantum cognoscatur, quantum de se potest cognosci: quo pacto Augustinus ibidem ait, *Deum comprehendere seipsum, atque infinitate sua cognitionis quodam modo excludere infinitatem suam cognitionis & perfectionis.* Comprehendere ergo in hac significatione est cognoscere rem, quantum illa de se valet cognosci, vt hoc loco definit D. Thomas. Quare quid, quod sciri potest, cognosceret sola opinione, non diceretur illud comprehendere: quippe cum nõ penetraret extrema, ita vt cognosceret necessitatem connexionis vnus cõ altero, quã habent suapte natura. Qui etiam id quod sciri potest ex causa, sciret solum ab effectu, non diceretur illud comprehendere: eò quòd non cognosceret causam necessariã connexionis, quam extrema habent ex natura rei. Quare neuter cognosceret rem obiectam quantum de se cognosci valet, neque ea cognitione, qua suapte natura est apta cognosci: & ideo eam non comprehenderet.

Deus comprehendit seipsum.

In hac ergo posteriori significatione comprehensionis excitatur hoc loco quaestio proposita, cui D. Thomas respondet huiusmodi conclusione. Nullus intellectus creatus potest comprehendere diuinam essentiam. Hęc est de fide, probaturque ex illo Ieremie 32. *Fortissime, magne, potens, Dominus exercituum nomen ubi magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatio.* Iob. 11. *Foras vestigia Dei comprehendes, & vsque ad perfectum omnipotentem reperies:* quasi dicat, nequaquã ideoque adiungit, *Excelsior celo est, &c.* Licet autem verba sint, non Iob, sed Saphar Naamathitis, verba tamen amicorum Iob, in quibus errare non deprehenduntur, non modicam habent auctoritatem. Saltem ad confirmandum tamquam Agiographa, quod aliunde probatur esse apertè de fide. Ad Romanos 11. *Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius.* Accedit definitio Ecclesia, tum alibi, tum in Concilio Lateranensi 2. cap. *firmiter*, de summa Trinitate & fide Catholica. Vnus est verus Deus, æternus, immensus, incommutabilis, incomprehensibilis, &c. Hęc autem omnia testimonia intelligenda sunt in comparatione intellectus creati. Deus namque suo intellectu se ipsum comprehendit, vt de se est notissimum, & Augustinus affirmat 12. de ciuitate Dei, cap. 8. Quanta enim est entitas & perfectio Dei, tanta est in eo vis ad se ipsum cognoscendum, ac proinde tantum se ipsum cognoscit, quantum valet cognosci. Probat Diuus Thomas conclusio-

Molina in D. Thom.

nem proposuit, quoniam, cum Deus sit infinita entitatis & perfectionis essentialis, aptus est suapte natura infinite cognoscere, sed nullus intellectus creatus potest eum infinite cognoscere, eò quòd pro quantitate luminis gloriæ intellectus creatus cognoscat plus, aut minus Deum, nullaque ratione esse possit infinitum lumen gloriæ, quod tamen esset necessarium, vt intellectus creatus Deum infinite cognosceret: ergo nullus intellectus creatus potest Deum comprehendere, etiam de potentia Dei absoluta.

Circa responsionem ad secundum & ad tertium argumentum D. Thomam notandum est, quamuis nihil eorum, quæ sunt formaliter in Deo, lateat beatos videntes diuinam essentiam: nihil tamen eorum ita intelligi ab eis, vt penetraret omnino, hoc est, quantum in se potest intelligi. Quare licet beatus quoduis Dei attributum totum videat, eò quòd vnumquodque sit res indiuisibilis, cuius non est videre aliquid, quin tota illa videatur: licet etiam beatus videat modum cuiusque attributi, nepe esse infinitum, non tamen videt illud omnino, id est, quantum suapte natura videri potest: quia vt D. Thomas optimè ait, *modus obiecti non est modus cognoscens*, id est notitia, qua cognoscens cognoscit rem obiectam, quàm modum obiecti: non est, qualem ex se vendicat modus obiecti, eò quòd cum modus obiecti sit infinitus, vt vendicat notitiam infinitam, qua entitas infinita obiecti continens eminenter totam latitudinem entis, quod creati potest, infinite cognoscatur & penetraret. Videt ergo beatus quoduis attributum, atque videt illud esse infinitum: non tamen videt illud infinite, ita vt penetraret infinitatem & virtutem ipsius, atque adeo cum nullum cognoscat, quantum de se valet cognosci, nullum poterit comprehendere.

Beatos nihil eorum lateat, quæ sunt formaliter in Deo: nihil tamen eorum comprehendunt.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum videntes Deum per essentiam omnia in eo videant.

DISPUTATIO I.

PRIMA conclusio huius articuli est. Nullus intellectus creatus videns Deum potest cognoscere in eo omnia, tam quæ facit quàm quæ potest facere. Probat, Creatura, quæ videtur in Deo, videtur in eo, vt effectus in sua causa, sed nullus intellectus creatus potest videre in Deo omnes effectus, qui sunt in illo tamquam in causa: ergo nullus intellectus creatus videns Deum potest cognoscere in eo omnia tam quæ facit, quàm quæ potest facere. Maiorem probat, quia ea, quæ in Deo videntur, ita videntur, vt sunt in illo: creatura autem sunt in Deo, vt effectus sunt virtute in sua causa: ergo videntur in eo, vt effectus in sua causa. Minorem verò probat, quia ille solus intellectus potest in causa cognoscere omnes causas effectus, qui causam comprehendit: quò enim causa perfectius videtur, eò plures effectus in ea videri possunt: vt in eo licet cernere, qui perspicacioris est intellectus: is enim, quia melius penetrat principia sibi proposita, quàm penetrat ea is, qui hebetioris est intellectus, ex vno principio sibi proposito plurius conclusionum cognitionem accipit: ad cognoscendum ergo in causa omnes eius effectus, & omnes rationes effectuum, requiritur cause comprehensio: cum ergo nullus intellectus creatus possit Deum comprehendere, vt articulo precedente ostensum est: sit, vt nullus intellectus

Prima conclusio. Beatorum nullus potest in Deo cognoscere omnia vniuersim, etiam quæ potest facere.

L creatus

creatus possit videre in Deo omnes effectus, qui A in illo tanquam in causa existunt.

Secunda conclusio. Beati complura vident in Deo quod perfectius Deum vident. Hæc colligitur ex probatione minoris præcedentis rationis.

DISPUTATIO II.

Num rectè probauerit D. Thomas primam conclusionem.

Contra maiorem propositionem Diui Thomæ & illius probationem obicitur quidam, vt hoc loco Caietanus refert, quod Diuus Thomas apertè vult creaturas solùm cognosci, & esse in Deo tanquam effectus in sua causa: cum tamen sint, & cognoscantur in Deo tanquam in speculo voluntario. Quod probant 1. ex Augustino in libro de videndo Deo, qui est epistola 121. dicente, Deus est speculum voluntarium, & si vult, videtur: si non vult, non videtur.

Secundò, quoniam Deus repræsentat creaturas distinctè vt speculum, & non indistinctè, & causa repræsentat effectus: ergo creatura videtur, & sunt in Deo tanquam in speculo.

Contra minoris confirmationem. Deinde contra id, quod assumitur in probationem minoris, nempe non posse cognosci omnes effectus, & rationes effectuum in causa, quin causa comprehendatur, argumentatur Aureolus & Gottifredus, vt referunt Caietanus hoc loco, Ferrarientiis 3. contra gentes cap. 56. & Capreolus in 4. distinctione 49. Quæst. 6. Primò, quoniam duobus modis possunt cognosci omnes effectus in Deo, nêpe aut cognitione Dei, quæ sit solùm infinita extensiuè comparatione effectuum, & finita intensiuè Dei & effectuum: aut cognitione Dei, quæ simul sit infinita extensiuè & intensiuè: & hæc sola est comprehensio Dei: ex eo ergo, quod in Deo cognoscantur omnes effectus, qui diuina omnipotentiæ esse possunt, non sequitur Deum cõprehendi: quippe cum id esse possit per cognitionem Dei, quæ solùm esset infinita extensiuè, & non intensiuè, ac proinde cognitione quæ non esset comprehensio Dei.

Secundò, omnia alia à Deo, esto per impossibile ponerentur in actu existentia, non æquarent esse infinitum Dei: ergo esto cognoscerentur actu, non æquarent totum id, quod cognosci in Deo potest: ergo ex cognitione eorum non sequitur comprehensio diuinæ essentia.

Tertiò argumentatur Scotus in 3. distinctione 14. quæstione 2. In Deo est infinitas intensiua (hoc est, infinita perfectio essentialis) quæ est ratio, quare in eo sint omnia, ac proinde quare in eo sit infinitas extensiua effectuum, quos potest producere, & quos continet in se eminenter: sed ex eo, quod videatur infinitas Dei intensiua, non sequitur comprehensio diuinæ essentia: id quod dicit se probasse quæstione præcedente in responsione ad secundum: ergo neque ex eo, quod videatur infinitas eius extensiua (id est, omnia, quæ in eo sunt eminenter) sequetur comprehensio diuinæ essentia. Probat consequentiam, quia quando duo conueniunt eidem subiecto ordine quodam, hoc est, vnum mediante alio, vt conueniunt definitio subiecti & passio, aut duæ passiones vna mediante alia, vique si ex visione primi non sequitur comprehensio subiecti, neque sequitur ex visione secundi.

Quartò ita argumentatur, cognoscens vnum effectum in Verbo, neque comprehendit talem effectum, neque Verbum, vt talis effectus est causa: ergo & si plures cognoscat, nullum quoque eorum comprehendet, neque Verbum vt illorum est causa: ergo esto cognoscat omnes, neque eos comprehendet, neque Verbum ipsum, quatenus eorumdem causa existit.

Præterea argumentatur ibidem Scotus contra illud exemplum principij allatum in probatione minoris. Primò, causa, vt causa, nullam perfectionem accipit ab effectu: è quod naturaliter sit prior illo: ergo principij cognitio, vt est causa cognitionis conclusionis, nullo modo perficitur per cognitionem conclusionis: ergo ex eo, quod ex aliquo principio cognoscantur plures conclusiones, non rectè colligitur maior cognitio principij.

Secundò, sumo aliquod principium cognitum in aliquo certo gradu, v. g. vt quatuor, aut vt quinque, & argumentor in hunc modum. Aut ex tali principio cognitum in illo gradu potest cognosci de nouo aliqua conclusio, ita vt non augeatur cognitio talis principij: atque, si id concedas, habeo institutum, quod nimirum cognitio de nouo alicuius conclusionis ex aliquo principio maiorem cognitionem principij non concludat, quàm esset antequàm ex eo cognosceretur ea conclusio: aut non potest cognosci, nisi augeatur talis cognitio: quod si dederis, sequitur principium illud ita cognitum non esse principium: quippe cum nullius conclusionis possit esse principium, nisi priùs augeatur cognitio illius secundum se spectati: quod tamen est absurdum.

Contra idem exemplum argumentatur Gottifredus & Durandus, nitentes ostendere non esse accommodatum ad probandum institutum. Primò, quoniam conclusiones continentur in principio in potentia, & confusè: effectus verò continentur in Deo actu, & distinctè.

Secundò, quoniam conclusiones non cognoscuntur in principio, nisi per assumptionem alicuius propositionis: in prima autem causa simpliciter, & sine aliqua deductione cognoscuntur effectus.

Pro solutione harum omnium obiectionum, atque ad pleniorè intelligentiam eorum, quæ dicenda sunt, nonnulla adnotanda videntur. In primis modus loquendi Theologorum cum Augustino 4. super Genesim ad literam, potissimum cap. 22. 23. & 24. & 11. de ciuitate Dei cap. 7. & 29. Cognitionem enim, quæ beati in essentia diuina vident creaturas, aut simul etiam in arte, & sapientia Dei, determinatione libera voluntatis diuinæ, appellant cognitionem creaturarum in Verbo. Dixi: aut simul etiam in arte & sapientia diuina, determinatione libera voluntatis diuinæ: propter complexiones contingentes futuras, quæ vt solius intuitus essentia non possunt cognoscere, & quoniam Augustinus locis citatis cognitionem creaturarum in Deo, dicit esse cognitionem in arte, atque in sapientia Dei. Quoniam verò ea, quæ ad cognitionem spectant, Filio tribuuntur, qui est Verbum & Sapientia Patris: sicut ea, quæ ad potentiam spectant, tribuuntur Patri, & quæ ad bonitatem, Spiritui sancto: cognitio rerum in Deo, quocumque modo fiat, appellatur cognitio in Verbo. Aliam rationem reddit Scotus in 4. distinct. 49. quæst. 3. articulo 3. sed non adeò placet. Cognitionem verò, quæ beati per species cognoscunt creaturas in ipsismet creaturis, hoc est, non in Deo, appellant cognitionem in proprio genere, siue cognoscant eas per species sibi naturales, siue per infusas supernaturaliter: quamquam ea

Durand.

Contra exemplum allatum in probatione minoris obicitur Scotus primo.

Secundò.

Contra id exemplum argumentatur Durandus & alij. Primò.

Secundò.

Beatorum visio in essentia, & in determinatione voluntatis diuinæ cur visio in verbo distat.

Beatorum cognitio in proprio genere quid.

Contra maiorem propositionem Diui Thomæ & illius probationem obicitur primò.

Secundò.

Contra minoris confirmationem.

Primò.

Secundò.

Tertiò.